

Fehér Miklós

Kék Virág

Anyanyelvi tábor Svédországban

A táborról és céljáról általában

A Svédországi Magyarok Országos Szövetsége immár hagyományosan szervezi a Svédországban élő magyar vagy magyar származású családok gyermekei számára az anyanyelvi táborát. A bő egyhetes programra a legkisebbektől, a még tanuló fiatal felnőttekig jelentkezhetnek az érdeklődők, illetve íratják be a szülők, nagyszülők gyermekeiket. Mi sem természetesebb, hogy testvérek, unokatestvérek, barátok jelentkezését is várjuk.

A tábor karaktere, jellege szempontjából az ideális korosztály 9–10 éves kortól 16–17 éves korig tart. A kisebbek még nehezen válnak el a szülőktől, illetve nehezebben köthetők le munkával, feladattal, az idősebbek pedig már nagyobb mértékben önállóak, ami megint csak egy másfajta foglalkozási formát követel meg. Ezzel együtt a tábor szakmai munkatársai nem zárkoznak el attól, hogy a szülők kérésére, a családi igényeket figyelembe véve fiatalabbakat vagy idősebbeket is fogadjanak.

Az anyanyelvi táborban a lányok-fiúk külön-külön elhelyezve 4–8 fős szobákban alszanak. A hálóhely kijelölésénél igyekszünk figyelni a személyes igényekre, arra, hogy ki-kivel szeretne, vagy éppen kevésbé szeretne együtt lenni. A hálószoba fontos közösségkovácsoló hely, hiszen a gyermekek tábori idejük közel felét itt töltik. A hálóban alszanak, alvás előtt vagy ébredés után itt beszélgetnek, játszanak, zenét hallgatnak, tisztálgatnak, rendet raknak, takarítanak. A hálók a tiszta, rendez hálószoba címért versenyben is állnak. Este, az esti villanyoltást követően a kijelölt felnőtt felelősök ügyelnek a rendre, arra, hogy mindenki tekintettel legyen mások személyes igényére, ha aludni, pihenni, vagy éppen beszélgetni akarna.

A gyermekek a hálószobai közösségen kívül – életkoruk alapján – foglalkozási közösségbe is beosztásra kerülnek. Általában 3 életkori csoportot alakítunk ki. A kiscsoportba 10–11 éves korig kerülnek a gyermekek. A közepesekhez a 11–15 évesek tartoznak, míg nagycsoportba az ennél idősebbek kerülnek. Természetesen itt is figyelembe vesszük az egyedi igényeket, illetve a személyes képességeket, így lehetőség van arra, hogy valakit nem az életkora alapján, hanem egyéb szempontok szerint soroljuk be. Egy-egy életkori csoportból – a táborba érkezők létszáma alapján – párhuzamosan két csoport is létre jöhet. A legkisebbekkel külön foglalkozunk.

A gyermekek a nappalokat, napjukat a csoportjukkal töltik. Minden csoportnak két felnőtt vezetője van. A csoportok a tábor nekik készült munkatervre és napirendje szerint töltik idejüket, és vesznek részt a foglalkozáson. Természetesen a tábor ideje alatt vannak „tábor szintű programok” és úgynevezett „szabadidős programok” is, melyek során a gyermekek a csoporttól függetlenek. Ekkor mindenki azzal és úgy tölti idejét, ahogy a kedve és persze a feltételek ezt megengedik.

A gyermekek hálósobai közösségbe és életkori csoportba való beosztása egyfelől szükségszerű dolog (hiszen valahol aludni kell), másfelől azonban tudatos pedagógiai akarat is. A tábor ugyanis több mint napközis tábor, több mint befizetett nyaralás, több mint egy szabadidős foglalkozás. Több ezeknél, és egészen más.

Az anyanyelvi tábor célja: hogy az anyanyelv közegét használva közösségteremtő legyen. Ez a tábor közösségteremtő tábor. A táborban a közösség értékei (például a tolerancia, az egymásra figyelés, a közös felelősség stb.) és szempontjai – az együttműködés, a partnerség, a bizalom stb. – érvényesülnek, ezeket mutatjuk be, ezeket ötvözzük a nyaralással, a szabadidő vidám eltöltésével.

Miért akarunk közösségteremtők lenni? Mert rájöttünk, az anyanyelv ugyan az egyén kincse, képessége, az egyén el nem vehető különleges értéke, de semmit sem érünk ezzel a kincssel, ha nincs kivel megosztanunk. Az anyanyelvhez, a magyar nyelvhez közösségnek kell tartoznia. Csak közösség az, ami életben tartja a nyelvet, a magyar nyelvet az idegen nyelvi világban, az idegen kultúrában.

És azért is kell közösségteremtőnek lennünk, mert a megteremtett közösség befogadhat akár svéd, akár más anyanyelvűeket is, de befogadhat olyan magyar gyermeket is, akinek már nem a magyar az anyanyelve. Közösség nélkül azonban nincs befogadás. Az egyén egyedi nyelvhasználata, anyanyelvtudása ki-rekesztő azok számára, akik azt a nyelvet nem ismerik, a közösség viszont képes az anyanyelvhasználat mellett is befogadó lenni. Nekünk pedig nem lehet más a célunk, mint a gyermekeink számára felmutatni a közösség erejét, a nemzethez, a kultúrához tartozás erejét, azt, hogy a közösséghez tartozás révén van helyünk a világban, még akkor is, ha anyanyelvünk más, a bennünket körülvevők számára idegen. Természetesen a közösséghez tartozást is tanulni, gyakorolni kell. Hozzá tartozik a kultúra, a szabályok ismerete, a tekintély tisztelete, a múlt ismerete. Hozzá tartozik a tudás és az emóció. Számtalan kötődés, melyet gondozni, nevelni, ápolni kell. Táborunk az első pillanattól az utolsóig –

tudatosan építkezve – ezt mutatja. Ezen az úton jár. Azok a gyermekek, akik a mi demokráciánk iskoláját járják, azok megélik azt a sajátos, máshol meg nem élhető tiszteletet és szeretetet, amit az ide érkező felnőttektől kapnak. Akik nyitottak rájuk, miközben bevezetik őket a magyarság nyelvi, kulturális világába, a magyarok nagy-nagy közösségébe.

Tábori munkaformáink

Céljaink eléréséhez, a közösség teremtéséhez, közvetítéshez sajátos, a tábori időben és környezetben jól működő munkaformákat alakítottunk ki. Ezek a következők:

Történelmi keret

A magyarság történelmének ismerete olyan fogódzó, olyan kapaszkodó az egyén számára, mely lehetővé teszi azt, hogy a tudással bíró személy – az aktuális nyelvi kompetencia szintjétől függetlenül – a közösség tagjának érezhesse magát. A tábor 8–10 napja nem lehet elegendő arra, hogy pótoljuk az iskolát, arra, hogy bármilyen történelmi részletben is elmélyedjünk, hogy tudományos igényvel beszéljünk át dolgokat, hogy „megtanítsunk” valamit. Ennek ellenére mégis sok mindent lehetővé tesz. Lehetővé teszi, hogy egymás mellé, mögé építsük mindenkiben a magyarság eredetének, államának, királyainak, európai szerepének, a szabadságharcosoknak, a világháborúkban betöltött szerepeknek a „képét”, ideáját. Elegendő arra, hogy érthetővé váljanak az alapfogalmak: Mohács, Buda, Erdély, Trianon. Hogy ismertté váljanak a jelképek: Duna, Tisza, Alföld, címer, himnusz, Kufstein, Eger. Ezért minden tábort a magyar történelem egy-egy jelentősebb korszaka köré szervezünk. 2011 az államalapítás, I. Szent István királyunk uralkodásának idejét dolgozta fel. 2012-ben, az idejű táborunk a lovagkirályok koráról szól, Szent Lászlótól az Árpád-ház kihalásáig.

A tábort mindig a magyar történelem egy-egy jelentősebb korszaka köré szervezzük, ez azt jelenti, hogy az egyes életkori csoportok az életkori sajátosságainak megfelelően a tábor idejében ezzel a korrallal (mese, mondavilág feldolgozása, legendák eljátszása, versek, irodalmi művek feldolgozása, ruhák, öltözködés, szerszámok készítése, viselete, harcmodor, életforma megismerése stb.) foglalkoznak. Mindez nem tananyagszerűen történik, és nincs számonkérés sem. Az ismeretátadást segítik a filmek is, a motívumok rajzolása, színezése,

vagy bármilyen olyan tevékenység, amely a korhoz való kötődést biztosítja. Ajánlott, hogy a csoportok záróműsorukat is ehhez a történelmi tematikához illesszék. A tematika alapján a részletes napi ismeretátadás tartalmát, módszerét, alkalmazott formáit a csoportok vezetői dolgozzák ki, határozzák meg. A kicsik inkább meseszerűbben, a nagyok már tananyagszerűbben foglalkozhatnak a témával, a kiválasztott és feldolgozásra kerülő irodalmi, zenei, kép- vagy filmanyaggal.

Egyházi tanítás

Az egyházi tanítás tábori keretbe illesztése és a bibliai magyarázat is a tábor alapvető célját szolgálja. Az egyházi ismeretek átadását a gyermekek táboroztatásában jártas, szakavatott lelkész végzi. Nem célunk a szorosan vett vallásos nevelés. Az egyházi ismereteket a táborban elsősorban „ideológiamentesen” próbáljuk megjeleníteni, közvetíteni, mint általános emberi, erkölcsi tanításokat. Olyan útmutatásokat, amelyekre az egyház, az Isten int minket. Az egyházi tanítás része, hogy egyszerű hálaadó imákat elsajátíttassunk, például az étkezésekhez kötődően. Az egyházi tanítás bevezet bennünket a beszélgetés, a hangos gondolkodás műfajába, feldolgozásai, eljátszásai tábor szintű foglalkozások keretében zajlanak, hogy mindenkit egyformán érintsenek. És természetesen érintik és felhasználják a zenét és irodalmat is.

Kézműves kezdeményezések

A kézműves kezdeményezések azt a célt szolgálják, hogy a gyermekek számára lehetővé tegyünk azt, hogy a tábor pillanatában éppen aktuálisan létrejött közösségen (csoportban, hálótársaságon) belül mindenki megmutassa ügyességét, értékességét, alkalmasságát, azaz egyéni és személyes erőit. Ha ügyes vagyok valamiben és ezt meg is mutatom, a közösség tagjai máshogy, másként becsülnek engem, és másként néznek rám. Nem arról van szó, hogy a sikereket hajszolnánk, hanem arról, hogy lehetővé tesszük egy-egy elégedett mosoly, egy-egy büszkeségre okot adó eredmény megszületését e kezdeményezéseken. Amelyeknek ezek szerint kellően gazdagnak, színesnek, egyszerűnek, de mégis mutatósnak, eredményt adónak kell lennie, hogy mindenki kedvére választhasson belőlük. A játékos festés, rajzolás, színezés, gyöngyfűzés mellett a nagyobbaknál szóba jöhet a faragás, a nemezelés, az ostorfonás, és bármilyen egyéb foglalatosság (papírhajtogatás) is. Ezekhez a feltételeket – mind a tárgyi, mind a személyi feltételeket – az előre egyeztettek alapján, a tábor vezetése külön biztosítja.

Zene – irodalom – anyanyelv

A tábor egészét áthatja a művészet: a zene és az irodalom. Tulajdonképpen a manuális kezdeményezések is egyfajta művészi, művészeti tevékenységnek felelnek meg. De természetesen a zene, a népdal, a néphagyomány énekei, a kultikus dalok, a himnuszok vagy a csak egyszerűen az úgynevezett kellemes műdalok, énekek, mondókák közös elsajátítása szintén a közösségépítés alappilléreket jelentik. A tábornak van himnusza, amit minden visszatérő gyermek teli torokból énekel. Ennél szebben nem is igazán fejezhető ki a közösséghez tartozás. Fontos még az anyanyelv, mint az eszköz ápolása. Ehhez számos nyelvi játék, fejtörő, feladatlap, a szövegértés fejlesztéséhez, pl. viccolvastatás, és nyelvhasználatra, írásra serkentő módszerek (például titkosoknak levél írása) állnak rendelkezésünkre.

Játék – sport

Minden sport játék, de nem minden játék sport. A sport edzettséget, mozgást igényel, mégsem egyetlen önmagában a mozgással. Több annál, mert minden esetben szabályok mentén, ellenőrzött körülmények között végrehajtott mozgásról van szó. A sport rendkívül jó hatássfokkal épít közösséget. Gondoljunk csak a szurkolói klubokra. A sportbarátok félre tudják tenni faji, nyelvi és minden egyéb előítéletüket. A sport keretében képes egy csapatban játszani az is, aki egyébként nagy valószínűséggel sohasem illeszkedhetne be más módon a közösségbe. Ezért az anyanyelvi tábor meghatározó munkaformája a sport. Természetesen a gyermekek sportoltatását (pl. hegymászás) hozzáértő szabadidős segítők végzik. Ez nem a csoportvezetők feladata, hanem a szabadidős szervezőké.

Természeti környezet

A tábor mind időben, mind térben természeti környezetben van. A gyermekek a városi környezettől távol kerülnek. Tévénézésre, számítógépezésre nincs mód, és erre nem is kívánunk lehetőséget teremteni. A telefonhasználatot is igyekszünk keretek közé szorítani. Naponta meghatározott időszakban támogatjuk a telefonhasználatot a szülőkkel, családdal való kapcsolattartás céljából. A természeti környezet jelentősen hozzájárul a tábor sikeréhez. Hiszen egész nap szabad levegőn, a tábor területén, de mégis szabad térben vagyunk. Itt töltjük el a foglalkozásokat, itt sportolunk, játszunk, a főétkezések kivételével itt is

étkezünk. Éppen ezért indokolt, hogy a tábor időtartamában vessünk egy komolyabb pillantást a környezetünkre. A növényvilágra, az állatvilágra. A növények, az állatok életére. Magára az Életre. A Világra. Szakavatott természettudós kollégánk igyekszik a tábori szabadidőt ezen ismeretek átadásával gazdagítani. Az élet, a környezet tisztelete, valamint a közösség tisztelete egy táptalajról táplálkozó gondolat. Ha szereted édesapádat, valószínűleg szeretni fogod édesanyádat is, és általában embertársaidat is. Ennek analógiája alapján építünk a természeti környezet szeretetéből közösséget.

Záróműsor

A záróműsor – munkamódszerenként – a büszkeségre, mint az egyik alapvető emberi tulajdonságra épít. Mindnyájunkban lakozik büszkeség. Mindnyájunkat hajt a büszkeség. Pláne, ha a gyermekemről van szó. Ki ne érezné mindennél csodálatosabban magát, ha gyermekét sikeresnek látja. A záróműsor lehetőséget teremt büszkének lenni. Még hozzá úgy, hogy ez a büszkeség valós értékre, valós teljesítményre épülhet. A táborban megszületett előadásra épülhet. A csoportok ugyanis a táborban végzett munkájukat kis záróműsorral foglalják össze. Ez lehet irodalmi, zenei előadás, színdarab, bábszínház, lehet bemutatkozó, lehet paródia is. Amiben minden gyermek szerepel. És amit a szülők, a gyermekükért érkező szülők megnézhetnek, megcsodálhatnak. Amiért a gyerek napokig dolgozott, hogy anyu és apu büszke lehessen, most eljött. És nem az érdekes, hogy dadogva vagy folyékonyan, magyaros hanglejtéssel vagy inkább svédesen, pontos koreográfiával vagy elrontva történik mindez, nem ez az érdekes, mert itt ez nem számít. Itt az számít, hogy a csoport, a közösség valami újat, valami többet, valami csak rá tartozót felmutat. A záróműsorok egyedi és meghatározhatatlan hangulata magával ragadja a szülőket, de gyakran a gyermekeket is, akik a tábor végével egymásba kapaszkodnak és sírnak. Valaminek vége szakadt. Hogy ne így legyen, újra kell találkozunk. Jövőre. Veled. Ugyanitt!

Közösségi programok

Már szinte mindent elmondtam a táborról, a közösségi programokat azonban nem hagyhatom külön említés nélkül. Ezek olyan lehetőségek, melyek a tábori célok teljesítését sajátos eszközökkel segítik. Ide sorolom a *Ki mit tud?* játékot, a csapatvetélkedőt, a diszkót, a szellemházat, a tábortűzet, és mindazokat a további formákat, melyek az egész táborot megmozgatják. Néha persze

csak a gyermekeket, néha azonban valóban mindenki részvételével az egész közösséget. Ezek a legjobb alkalmak aztán a videofelvételek, a „tábor film” anyagainak az elkészítésére. Hiszen látványos módon mutatják a tábornak, mint közösségnek a működését.

Étkezés

Végezetül az étkezésről is essen szó. Az étkezés maga is egy szertartás. Annak előkészületével és lezárásával, a rendtartással együtt. Az imával, ami bevezeti az étkezést, és az imával, ami lezárja. Ez a szertartás egy különleges lehetőség arra, hogy ekkor, ebben a pillanatban, az étkezés pillanataiban is közvetítsünk valamit. Az ízeken, az illatokon keresztül is közvetítsünk valamit. A gyomor, a finom falatok szeretetén keresztül is közvetítsünk valamit. Azt, hogy szeretünk Benneteket, mindazokat, akik itt a táborban vagytok, ide tartoztok. Egy az asztalunk, egy a tányérunk, egy ételt eszünk. Egy közösség vagyunk. Ámen.